

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ОДНОТИПНОЇ ГОДІВЛІ КОРІВ У СТОВ «ХЛІБОРОБ» КОЗЯТИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Борщенко В. В., кандидат с.-г. наук, доцент
Іванов В. Ю., головний технолог СТОВ «Хлібороб»
Прокопчук Ю. А., студент*

Постановка проблеми. Сучасний стан галузі молочного скотарства України, нові ринкові умови господарювання вимагають розробки та впровадження найбільш ефективних технологічних рішень, зокрема типів годівлі корів, які забезпечують найбільший економічний ефект.

На сьогодні відомі два основні типи годівлі, які практикуються в молочному скотарстві, саме в літній період: однотипна та пасовищний тип годівлі. Різні типи годівлі мають свої переваги та недоліки. Саме тому при виборі типу годівлі в умовах конкретного господарства необхідно враховувати цілий ряд факторів, серед яких потрібно виділити: кількість поголів'я тварин, можливість організації повноцінного випасу тварин, наявність обладнання для згодовування однотипних раціонів, систему утримання тварин та ін.. Лише найбільш повне врахування всіх факторів зробити правильний вибір та забезпечити рентабельне виробництво молока. В цьому зв'язку нами на прикладі конкретного господарства планувалося вивчити основні елементи

технології виробництва молока та досвід застосування однотипних або загально змішаних раціонів. Це й стало передумовою написання даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми.

Звертаючи увагу на практичний досвід вибору конкретного типу годівлі в умовах реального виробництва, слід зазначити, що кожне окреме господарство орієнтується на власний досвід, можливості та умови виробництва.

Окремі господарства практикують цілорічно - однотипну годівлю [1, 3, 4]. Слід зазначити, що однотипна годівля корів сьогодні використовується переважно на великотоварних фермах, на яких важко організувати повноцінний випас тварин. Найкращі результати при застосуванні однотипної годівлі спостерігається в господарствах, які застосовують безприв'язний спосіб утримання тварин, годівлі тварин з кормових столів та проводять групування тварин відповідно до їх фізіологічного стану та рівня молочної продуктивності.

Інші господарства практикують випас тварин на пасовищах [5]. Відомо, що пасовища протягом багатьох років були одним з основних джерел кормів для молочного скотарства. Лише наприкінці 50- х років минулого століття багато країн з розвинутим тваринництвом почали надавати перевагу однотипній годівлі. В сучасних умовах використання інтенсивного випасу створює проблеми виробникам молока тому, що на пасовищі важче управляти надходженням поживних речовин в організм тварин. Це призводить до нижчої молочної продуктивності тварин, порівняно із однотипною годівлю.

Невирішені частини проблеми. Не дивлячись на значну кількість проведених досліджень у напрямку застосування різних типів годівлі корів в літературі недостатньо висвітлені питання однотипної годівлі корів, що й стало основною передумовою написання статті.

Мета роботи. Вивчити основні елементи технології виробництва молока та досвід застосування однотипних або загально змішаних раціонів в умовах СТОВ «Хлібороб» Козятинського району Вінницької області.

Завдання досліджень:

- на базі молочного комплексу СТОВ «Хлібороб» Козятинського району Вінницької області вивчити основні елементи технології виробництва молока та практичний досвід застосування однотипної годівлі;
- провести оцінку економічної ефективності виробництва молока.

Матеріал та методика проведення досліджень.

Вивчення основних елементів технології виробництва молока та практичного досвіду застосування однотипної годівлі проводилося на молочному комплексі СТОВ «Хлібороб» Козятинського району Вінницької області.

При проведенні оцінки економічної ефективності виробництва молока орієнтувалися на дані бухгалтерської та зоотехнічної звітності господарства.

Розрахунки економічної ефективності проводили з врахуванням затрат на корми та інші витрати, а також очікуваного прибутку за рахунок реалізації молока.

Результати досліджень

1. Загальна характеристика галузі молочного скотарства у господарстві. СТОВ «Хлібороб» знаходиться в селі Зозулинці Козятинського району Вінницької області. Виробниче направлення господарства: зерно-бурякове з розвиненим тваринництвом. Кількість сільськогосподарських угідь у господарстві становить 3399 га. Виробництво молока відбувається на новозбудованому молочно – товарному комплексі на 650 голів, який складається з двох приміщень по 300 - 350 голів. У господарстві нараховується 2227 голови української чорно-рябої молочної породи, в тому числі 585 корів. Річний надій на одну корову становить 7286 кг молока.

Доїння корів відбувається на сучасній доїльній установці типу «Карусель».

Утримання сухостійних корів та корів родильного відділення. Сухостійних корів та корів родильного відділення утримують окремо від корів основного стада – у реконструйованих приміщеннях з глибокою підстилкою.

Доїння корів родильного відділення відбувається на доїльній установці «Ялінка» на 4 місця.

2. Заготівля кормів і годівля тварин.

Заготівля кормів. Корми в господарстві отримують на орендованій землі. Їх заготовляють у достатній кількості, враховуючи порівняно високу врожайність та валовий збір. Люцерновий сінаж та кукурудзяний силос в господарстві зберігають в траншеях. Люцернове сіно зберігають в тюках. Вага тюка біля 200 кг. Перед згодовуванням сіно подрібнюють до величини частинок 5 см на подрібнювачі грубих кормів: Teagle TOMAHAWK 8550 DUAL SHOP. Далі сіно підбирають і завантажують у фермський комбайн з допомогою навантажувача MAN MLT 731 turbo. У фермському комбайні відбувається змішування сіна з іншими компонентами раціону.

В господарстві також заготовляють корнаж (подрібнені початки кукурудзи), який зберігають в поліетиленових рукавах. Господарство також має можливість виготовляти власні комбікорми на спеціальному обладнанні.

Годівля корів. В господарстві практикується однотипна годівля з використанням загально – змішаних раціонів, які згодовують тваринам з кормових столів. До складу кормосумішок включають: сіно люцерни, силос кукурудзи, сінаж люцерновий, віджятий жом, меляса, корнаж, концентрати. В літній період частину грубих, об'ємистих кормів заміняють зеленою масою, переважно люцерни. Кормосумішки складають для кожної окремої групи корів в залежності від їх фізіологічного стану та рівня продуктивності. В кожному корівнику є 4 секції, що дає можливість сформувати 4 групи тварин та застосовувати групову годівлю в залежності від рівня їх продуктивності.

Концентрати згодовують у складі кормо сумішок. У доїльній залі корів концентратами не підгодовують. Максимальні даванки концентратів на 1 корову не перевищує 7 кг. Такі низькі даванки концентратів пов'язані із високою якістю грубих об'ємистих кормів.

В літній період склад раціону корегують у напрямку зміни співвідношення в раціоні зелених кормів та силосу. При цьому слід зазначити, що на сьогодні не існує однозначної відповіді, щодо оптимального співвідношення між зеленими та консервованими кормами у складі однотипних раціонів. На нашу думку, важливе скоріше не співвідношення між грубими, об'ємистими кормами, а якість грубого, об'ємистого корму, що дозволяє максимізувати споживання сухої речовини корму, і, продуктивність тварин. Звертаючи увагу на максимальну кількість зелених кормів у раціонах високопродуктивних тварин, то в більшості господарств, які практикують однотипну годівлю, їх кількість не перевищує 30 – 40 % від загальної поживності раціонів.

В таблиці 1 наведений орієнтовний склад раціону, який використовують для годівлі дійних корів з рівнем молочної продуктивності 23 кг молока 3,9% жирності у весняно-літній період.

Аналіз даних таблиці свідчить, що до складу раціону входять: зелена маса люцерни - 12 кг на добу, силос кукурудзяний - 22 кг, сінаж – 10 кг, шрот соєвий – 2 кг, шрот соняшниковий – 2,5 кг, корнаж кукурудзяний – 3,5 кг. Такий раціон повністю відповідає нормам годівлі.

Корови, які споживають цей раціон мають гарну вгодованість та досить високі показники надоїв у порівнянні з сусідніми господарствами.

Раціон корів (добовий надій 22,7 кг, жирність 3,9%, жива маса 550 кг)

Кормові інгредієнти	кг	Поживність раціону		
		ОЕ, МДж	К. од.	Сирий протеїн, г
Зелена маса люцерни	12	19,69	1,8	396
Силос кукурудзяний	22	71,5	5,72	638
Сінаж	10	39,6	3	720
Шрот соєвий	2	25,22	2,4	784
Шрот соняшниковий	1,5	15,285	1,35	555
Корнаж кукурудзяний	3,5	25,375	2,135	238
Разом	51	196,7	16,4	3331

3. *Технологія приготування і роздавання кормосумішей.* Відомо, що в процесі підготовки кормосумішей для молочної худоби необхідно виконати такі операції: навантаження і транспортування кожного з компонентів суміші, подрібнення грубих кормів і коренеплодів, додаткове подрібнення силосу і сінажу, дозування компонентів суміші відповідно до їх питомої ваги в раціоні та змішування кормів.

Останніми роками для реалізації процесів годівлі худоби широко застосовуються нові багатофункціональні універсальні технічні засоби, так звані фермські комбайни, які забезпечують виконання не лише всіх названих вище технологічних операцій при приготуванні кормових сумішей, а й доставку готової в приміщення для утримання худоби та її роздавання.

На сьогодні фермські комбайни є основною групою машин для приготування і роздавання кормів у сільському господарстві і виконують функції кормоцехів на колосах. Їх широке застосування обумовлене як перевагами годівлі тварин кормосумішами, так і досконалою конструкцією власне машин, що забезпечує виконання операцій із завантаження, дозування, транспортування, подрібнення, змішування і роздавання кормів одним оператором з мінімальними затратами праці.

В нашому господарстві для змішування та роздавання кормів на кормові столи відбувається шляхом використання сучасного обладнання Strautmann Verti- mix 1200 з конічним бункером. Завантажений фермський комбайн забезпечує роздавання кормів у двох з чотирьох секцій корівника: забезпечуючи кормосумішкою орієнтовно 150 корів.

Для навантаження силосу та сінажу у кормозмішувач – кормороздавач використовують навантажувач: MAN MLT 731 turbo.

Застосування фермських комбайнів має значні переваги над приготуванням кормосумішей в кормоцехах і роздаванням їх кормороздавачами типу КТУ-10, а саме:

- підвищується споживання корму на 3 кг/голову/добу та поліпшується його засвоєння;
- забезпечується приготування однорідної кормосуміші із різних кормів, яку худоба споживає охоче і без відходів;
- при приготуванні кормо сумішки з'являється можливість використання коренеплодів, відходів кукурудзи, фруктів, меляси, барди, пивної дробини тощо;
- виключається необхідність створення й експлуатації кормоцехів;
- удвічі зменшується потреба в енергоресурсах і втричі – в обслуговуючому персоналі;
- лише один працівник виконує цілий комплекс технологічних операцій з автономного завантаження, транспортування, подрібнення, дозування, змішування та роздавання корму;
- у 1,6 і 1,9 рази зменшуються відповідно питомі енергоємність і металомісткість у розрахунку на 1 т приготованих кормосумішей;

➤ у 3,0-3,5 рази зменшується кількість зблокованих машин, що суттєво підвищує надійність процесу годування тварин [2].

Застосування фермських комбайнів дає змогу найефективніше реалізувати ідею нормованої годівлі тварин, підвищити рівень споживання і зменшити втрати кормів завдяки приготуванню повнораціонних кормових сумішей, а також відкриває перспективу безпроблемного переходу до цілорічної однотипної годівлі тварин. Вони є унікальним інструментом, який кардинально змінює концепцію годівлі великої рогатої худоби. Це ланка, яка допомагає з'єднати теорію з практикою. Багатофункціональна система контролю за зважуванням допомагає зоотехніку реалізувати себе як технолога, побачити результати своєї роботи [2].

Кормові залишки відсутні тваринами в процесі споживання корму за межі досягнення кормового столу підгортаються з допомогою засобів механізації.

4. *Економічна ефективність виробництва молока.* Аналіз показників економічної ефективності виробництва молока в СТОВ «Хлібороб» наведено в табл. 2.

Таблиця 2.

Економічна ефективність виробництва молока у 2012 році

Показники	Значення
Надій молока від 1 корови, кг/рік	7286
Витрати із розрахунку на 1 ц продукції кормів, ц к.од	1,2
Виробнича собівартість 1 ц продукції, грн.	141
Ціна реалізації 1 ц продукції, грн.	313
Прибуток (+), збиток (-) у розрахунку на 1 ц продукції, грн.	+172
Рентабельність, %	121,9

Аналізуючи витрати, які несе господарство при виробництві молока, слід звернути увагу на витрати кормів та собівартість продукції. Так, витрати кормів в розрахунку на 1 ц молока становить 1,2 ц. к. од. А виробнича собівартість 1 ц молока становить 141 грн.

Дані таблиці 2 свідчать про те, що виробництво молока в господарстві є прибутковим. Рентабельність виробництва молока досягає 122% при надой 7286 кг молока/голову/рік.

Висновки:

1. Вивчення практичного досвіду застосування однотипної годівлі, яке проводилося на молочному комплексі СТОВ «Хлібороб» Козятинського району Вінницької області засвідчує доцільність такої годівлі на новозбудованих комплексах. Однотипна годівля корів добре поєднується із безприв'язним способом утримання тварин, передбачає годівлю тварин з кормових столів та групування тварин відповідно до їх фізіологічного стану та рівня молочної продуктивності. Практичний досвід використання однотипних раціонів показує ефективність їх застосування, як в зимовий так і в літній періоди.

2. Аналіз економічної ефективності виробництва молока свідчить що однотипна годівля забезпечує високорентабельне його виробництво.

Перспективи подальших досліджень полягають у удосконаленні годівлі корів та удосконаленні практики формування технологічних груп в умовах реального виробництва.

Пропозиції виробництва. Основна стратегія вдосконалення технологічного процесу в умовах СТОВ «Хлібороб» Козятинського району Вінницької області повинна бути спрямована на подальше удосконаленні системи однотипної годівлі корів та формування технологічних груп.

Джерела використаної інформації

1. Гноєвий І.В. Удосконалення кормової бази в господарствах за цілорічно однотипної годівлі великої рогатої худоби.// НТБ ІТ УААН,- №92,- Харків, 2006,- с. 25-31.
2. Кравчук В.І. Прогресивні технології заготівлі, приготування і роздавання кормів: Науково-практичний посібник / Кравчук В.І., Луценко М.М., Мечта М.П.- К.: Фенікс, 2008.-104 с.
3. Омельченко А.О. Цілий рік без зелених кормів /А.О. Омельченко// Тваринництво України. -1989. -№ 3. -С. 22-23.
4. Bargo F., Muller L.D., Delahoy J.E., Cassidy T.W. Performance of high producing dairy cows with three different feeding systems // J. Dairy Science 2002.- Vol. 85,- № 11 - p. 2948 - 2963.
5. Supplementing pasture with a total mixed ration. Muller Larry, Sullivan Karen, Soder Kathy. [інтернет ресурс].- Режим доступу: <http://extension.psu.edu/animals/import/dairy/nutrition/pdf/supplementing-pasture-with-tmr.pdf>